

נקבצו בספרים וגם רוב מה שכונס — הושם בקרן־זווית, נשכח בצד־דרכים. היה זה פסק־הדין של הזמן, זמנם של סופרים אלה ושל הקוראים, בני זמנם. במרוצת גלי החדשנות, ההתחדשות וההקשבה ליצירת־גדולים, מצד אחד, ולדבר־אופנה, מצד שני, נשחקו ונשכחו רבים וטובים, שיצירתם לא עמדה במבחנים אחדים: לא של מופת לרבים, לא של סגולת־פופולאריות, לא של ערך לאומי או תכליתי. היו אלה דברי ספרות טובים, שמזלם לא האיר להם פנים.

ואם באה עכשיו אגודת־הסופרים, והיא עושה בזה שליחותו של ציבור־הסופרים כולו, וטורחת בכינוסם ובהוצאתם של מבחר דברי־ספרות אלה, הרי היא ממלאה לא רק חובה ספרותית־דוקומנטרית, אלא היא מעידה על עצמה שהיא חשה כראוי את המושג של יחס תרבותי לספרות וליצירה. מובן, ועל כך אין עוררין, שתרבות נבנית לפי גדולי ההישגים, המנשאים את רוחם של אנשים ואת רוחו של העם להבין את יעודו ואת מעשיו. ועם זאת, אוי לה לתרבות של עם שאינה יודעת ללקט את כל האורות המפוזרים גם ביצירות שאינן שיא־השיאים ואצל סופרים שלא כל שורה שלהם היא קלאסיקה. תחושת התרבות במובן הראשון מוכרת לכולם. אין קל מלהעריך ולרומם את המוערך והמרומם בלאו הכי. תחושת התרבות במובן השני — לא קנתה לה עדיין מהלכים במידה הראויה. סדרת ספרי „נפשׁ” רומזת במפורש על הצורך בתרבות בונה, שאינה מזלזלת בשום ערך בעל חשיבות, בין שימצא בדפיהם של סופרים ידועי־שם או נשכחים.

דמויות אישים

לפני זמן מה קראנו בעיתון את הידיעה הבאה: „הממשלה חזרה והחליטה אתמול שלא להוציא בולי דואר חדשים עם דמויות אישים, לפחות עד סיום כהונתה של הממשלה הנוכחית. את העניין הביא לממשלה שר הדואר מר א. ששון, שמסר כי הגיעו לדואר 25 הצעות להוציא בולי דואר עם דיוקני אישים שונים. לכן ביקש מר ששון את החלטת הממשלה בנידון. בשנת 1952 קיבלה הממשלה החלטה שלא להוציא בולי דואר עם דמויות אישים. אך מאז נהגו מדי פעם בצורה יוצאת מן הכלל הוצאו מאז 12 בולי דואר עם דיוקני אנשים. על סמך תקדימים אלה הגיעו הצעות חדשות. הממשלה החליטה עתה לא לעשות שום יוצא מן הכלל.”

יש להצטער על החלטה זו של הממשלה שיש בה הרבה מן הנוחות. אין בולי דיוקן — אין לבטים, משא־ומתן, דיונים וצורך בהכרעה. מבחינה פורמאלית יש כאן אפילו הישג: הרי יש החלטה משנת 1952 ועכשיו חזרו והחליטו להיות נאמנים לה ללא יוצא מן הכלל. אך מה שקרה בינתיים — הוצאתם של 12 בולי דיוקן — מוכיח שהמציאות היתה חזקה מן ההחלטה. שהרי הכרח לו לציבור, לעם, להעמיד לנגד עיניו את בחיריו, ואין הרבה אמצעים פופולאריים, כבולים, המגיעים מעצם טבעם לידי מאות אלפים אנשים. די לנו להציץ אל סדרות בולי־האישים של עמים אחרים, כדי לראות כמה חשיבות מייחסים מבקשי־תרבות להבלטת דיוקנ־אות אישים על הבולים. הנאמנות להחלטה ישנה, שלא עמדה במיבחן המציאות, יש בה, כאמור, מן הנוחות. כי קשה לבחור את האישים הראויים, יש גורמ־לחץ מכל הצדדים, המעוניינים באישים משלהם. אך כשם שהגוף העליון של העם חייב להכריע בעניינים גורליים בחיי הציבור כן חייב הוא ליטול על עצמו נטל־הכרעה גם בענין זה שעיקרו תרבות וגאוות־עם. בתוך עולם של טשטוש־ערכים, יוערר ויובלט, לפחות, המופת האישי כפי שהוא עשוי להתבטא בסדרת בולי אישים מכל שטחי הרוח והמעשה.